

ÇİN DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜNE ÜYELİĞİNİN TÜRK YEĞİN TEKSTİL ve KONFEKSİYON SEKTÖRÜNE ETKİLERİ - SWOT ANALİZ YÖNTEMLERİ DEĞERLENDİRMESİ *

Meliha ENER

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Nazan YELK KALAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

ABSTRACT

After 15 years of bilateral and multilateral negotiations, China's WTO membership was approved at the WTO Ministerial Conference in Doha, Qatar in November 2001. Quotas for the export of Chinese textile and confectionary products will be eliminated by 2005. After WTO accession, Chinese firms have gained substantially greater advantages in world textile and confectionary markets. It is estimated that China's share of textile market in USA could increase from 7.5% to 15% by the year 2010. In order to compete directly with Chinese textile firms, Turkish government requires policies designed to protect and promote domestic textile industries. In this study, essential steps to encourage textile export have been determined by the use of a SWOT analysis. To effectively compete with Chinese textile products with lowered price, Turkish firms should establish some advantages such as quick delivery, flexible production having higher quality and create well-known trade marks.

Key words: China, SWOT Analysis, Textile sector, Turkey, Textile Export, WTO

GİRİŞ

Dünyada son yıllarda yaşanan ekonomik gelişmelerin de etkisiyle az gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler hızla giyim üretiminin merkezi durumuna gelirken, gelişmiş ülkeler de bu ülkelerin pazarlar, olmaya başlamışlardır. Özellikle tekstil sektöründeki bu değişimde pek çok faktör rol oynamaktadır. Başlangıç dönemlerinde büyük oranda emek yoğun üretime dayanan sektör, bugün artık sermayenin de ağırlıklı olarak kullanıldığı, bir alana dönüşmüştür. Rekabet üstünlüğü sağlamak için,

* ODTÜ Uluslararası Ekonomi Kongresi 2002'de sunulan "Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne Üyeliğinin Türkiye'nin Tekstil ve Konfeksiyon Sektörüne Olası Etkileri ve Çözüm Önerileri" isimli bildirinin gözden geçirilmiş ekli.

63 Çin'in Dünya Ticaret Örgütüne Üyesi İnin Türkiye'nin Tekstil ve Konfeksiyon

artık sadece emek de il ileri teknoloji ile çal, an makine ve donan,ma da ihtiyaç vardır. Sektöre özgü üretim alanlar,, ise özellikle Asya ülkelerine do ru kayarken, Orta ve Do u Avrupa ülkeleri de, yeni üretim bölgeleri haline gelmektedir. Bu arada, enerji kaynaklar, ve ucuz i gücü gibi faktörlerin sa lad, , avantajlarla, Orta Asya ve Kafkaslar da yeni üretim bölgesi olma yolundadır.

1990'da, yıllarda nüfus art, ,na ba l, olarak sektöre yönelik tüketim art, , belirgin ekilde artm, tır. Daha sonraki dönemlerde, Do u Bloku ülkelerinin geçi dönemi s,k,nt,lar,, Uzak Do u ve Rusya krizi ile Avrupa ülkelerinde ya anan resesyon nedeniyle tekstil ve konfeksiyon ürünleri tüketimi tahminlerin alt,na inmi tir. Talepteki gerilemeye kar ,n yat,r,mlar artmaya devam edince, dünyada önemli ölçüde arz fazlas, ortaya ç,km, , rekabet artm, , karlı,k ise azalm, tır. Tekstil ürünleri 1970'de toplam bütçe harcamalar, içersinde % 9 yer tutarken, günümüzde % 5-6 düzeyine gerilemi tir. 2005 y,l,na kadar tekstil ve konfeksiyon tüketiminde %10 oran,nda bir art, beklenmektedir. Geli mi ülkelerde, tüketici bütçelerinde konfeksiyon tüketimine ayr,lan pay giderek azal,rken, ev tekstiline ayr,lan pay ise artmaktadır.¹ Ayr,ca Çin'in DTÖ'ye üyesi i sonucu 2005 y,l,nda tekstil ve konfeksiyon ürünlerine yönelik kotalar kalkaca , için, sektör aç,s,ndan tüm dünyada yo un bir rekabet ya anaca , tahmin edilmektedir.

1. Çin'in DTÖ'ye Üyesi i

Çin, 1978-79 döneminde Dong Xiaoping önderli inde piyasa merkezli politikalara yönelmi tir. Özel te ebbüslerin kurulmas,na ulusal ve yerel firmalar aras,nda ba lant,lar,n sa lanmas,na izin verilmi tir.² Çin'deki de i im merkezi hükümetin s,k, kontrolü alt,nda ekillenmi tir.³ Ülkede birincil sektör tar,ma, ikincil sektör endüstriyel üretime dayal, olarak geli rken, üçüncül sektörde hizmet sektörü a ,r,kl, olmu tur.⁴ Birincil ve ikincil sektörlerle kar ,la t,r,ld, ,nda, üçüncü sektör olarak ifade edilen hizmet sektörünün ba lang,çta biraz ihmal edildi i ifade edilebilir. Ancak 1980'di yıllar boyunca Çin'in planl, ekonomiden piyasa

¹ Sekizinci Be Y,ıl,k Kalk,nma Plan,, Tekstil ve Giyim Sanayi Özel htisas Komisyonu Raporu, DPT: 2549-Ö K: 565, 2001 (www.dpt.gov.tr)

² Tao W,ng, Chun, Lo, Ho-Fuk, Lau Gong, and Shi L,n, "Problems and Prospects of Supermarket Development in China" *International Journal of Retail and Distribution Management*, Vol. 29, No 2, 2001, ss. 66-75.

³ Olivier Blanchard, Andrei Shle,fer, "Federalism With and Without Political Centralization: China Versus Russia" *IMF Staff Papers*, Vol. 48, special ,ssue, 2001, ss.171-179.

⁴ The Opening of China's Tertiary Sector: Latest Development and Outlook Research Department, Hong Kong Trade Development Council, Hong Kong, 1996.

ekonomisine geçi iyle, üçüncü sektörün geli mesi de h,zl, bir ekilde ba lam, t,r.⁵

Son yirmi y,ll,k dönemde, bütün sanayile mi ülkeler durgunluk ya arken, Çin çarp,c, ve devaml, bir ekonomik büyüme ya am, t,r. Çin'in ekonomik büyümesindeki anahtar faktör, 1978'de ba layan reform ve aç,k kap, politikas,n, (Open Door Policy) yürütmedeki ba ar,s,d,r. Geçen süre içerisinde önemli bir ekonomik de i im meydana getiren bu politikalar, Çin'deki yabanc, sermaye yat,r,mlar,n, da belirgin ekilde artt,rm, t,r.⁶

Dolays,z yabanc, sermaye yat,r,mlar,n,n son y,llarda a ,rl,kl, olarak tercih etti i Çin'de, yabanc, yat,r,mc,lar ülke ihracat,n,n yar,ya yak,n bölümünü gerçekle tirmektedir.⁷

Çin, 1,2 milyar potansiyel tüketici say,s,, giderek büyüyen orta s,n,f,, geli en sanayi altyap,s, ve perakende sektöründeki h,zl, geli imiyle önemli f,rsatlar bar,nd,rmaktad,r. Ülkede, i dünyas, ile ticareti düzenleyen kanun ve mevzuat son yirmi y,l içerisinde olu turulmu tur. 1979'da ekonomik reformlar,n ba lamas,ndan sonra, Çin'in ekonomik performans, h,zl, bir ekilde geli mi tir. 1979 ile 1994 y,llar, aras,nda Çin'in reel büyüme h,z,, y,ll,k ortalama % 9'dan fazla gerçekle mi tir. Reformlarla birlikte, öncelikle mal ve faktör piyasalar, önemli ölçüde serbestle tirilmi tir.⁸ Son 20 y,l boyunca Çin'deki ekonomik reformlar ve h,zl, geli me, pek çok kalk,nma ekonomistin'in ara t,rmalar,n,n merkezi olmu tur. Çin'in etkileyici ekonomik performans, makro ekonomik göstergelerden de görülmektedir. 1990 sabit fiyatlar,yla ki i ba ,na GSMH 1978-97 döneminde 4 kat artarak, 650 Yuan'dan 2970 Yuan'a ç,km, t,r.⁹ Reform sonras, politikalar,n uygulanmas, ile Çin ekonomisi 10 kattan fazla büyümü tür. Reform öncesinde yoklu u çekilen bisiklet, tekstil ürünleri, ve hububat gibi ürünlerde günümüzde arz fazlas, bulunmaktad,r. 1970'de neredeyse hiç bulunmayan yabanc, yat,r,mc,lar,n say,s,, bugün 300 binin üzerindedir.¹⁰

⁵ Lo Toa, "The Service Industry in China, *Hong Kong Economic Journal*, November 1993.

⁶ Bekir Gövdere, "Çin Do rudan Yabanc, Sermaye Yat,r,mlar,n, Çekmede Neden Ba ar,l,d,r: Sermaye Maliyetleri Yakla ,m,ø (Chengze Simon Fan'dan çeviri), *D, Ticaret Dergisi*, say, 13, 1999.

⁷ Fung Kim, "Accounting for Chinese Trade, Some National and Regional Considerations", *NBER Working Paper*, No.5595, May 1996.

⁸ Noland Marcus, "China and the International Economic System", *Institute for International Economics, Working Paper*, 1995.

⁹ Yao Shuj,e, Zhang Zongy,, "Regional Growth in China Under Economic Reforms", *The Journal of Development Studies*, Vol.38, No.2, December 2001, ss.167-186.

¹⁰ "Çin Halk Cumhuriyeti", *D, Ticaret Dergisi*, say, 19, 2000.

65 Çin'in Dünya Ticaret Örgütüne Üyesi İnin Türkiye'nin Tekstil ve Konfeksiyonu

D, ticaret hacmi 1980 y,l,nda 38 milyar dolar iken , 1998 y,l,nda 325 milyar dolar, a ar hale gelmi tir. Son yirmi y,ld,r planl, ekonomiden pazar ekonomisine geçmek için u ra an Çin Halk Cumhuriyeti, günümüzde pek çok özelli iyle kapitalist bir görünüm ta ,maktad,r. Pazar ekonomisine geçi sürecinde ekonomisi ve d, ticaret hacmi h,zla büyümü tür. Bu dönemde ya anan ekonomik geli meler milyonlarca Çin'in refah düzeyini arttırm, t,r.¹¹ Ancak iç ve k,y, bölgeler aras,nda gelir da ,l,m,nda e itsizlik problemi ya anmaktad,r. Tarihsel olarak ekonomik reformdan önce de do udaki ehirlere oranla do al baz, avantajlara sahiptir.¹² Gelir da ,l,m,ndaki farklı,k sadece bölgeler aras,nda de ildir. Sektörler aras,nda da benzer farklı,kklar ya anmaktad,r. Çin özellikle tar,m kesiminde dü ük ücretle çal, an büyük bir nüfusa sahiptir.¹³ Asya ülkeleri içindeki güçlü perfonmas, ile 2003 y,l,nda da kayda de er bir ekonomik geli me göstermi tir.¹⁴ Çin dünyanın üçüncü büyük ticari ekonomisi olma yolundadır.¹⁵ thalat,, 1995-2002 y,llar, aras,nda be e katlanm, t,r.¹⁶ Bu y,l,n ilk iki ay, içinde bile Çin'in ihracat, 2003 y,l,n, n ayn, dönemine göre % 42 art, göstermi tir.¹⁷ Reform ve d, a aç,lma politikalar,n,n sürdürülmesi halinde ise, 2005 y,l,nda orta gelir düzeyindeki, 230 milyon tüketicinin y,ll,k, 900 milyar dolar tutar,nda harcama yapmas, beklenmektedir.¹⁸

Dünya Ticaret Örgütü'nün 11 Kas,m 2001 tarihinde Katar'ın Doha kentinde yap,lan toplant,s,nda Çin'in üyelik ba vurusu oylanarak kabul edilmi tir. Çin'in DTÖ'ne kabulünün dünya ticareti aç,s,ndan önemli etkilerinin olmas, beklenmektedir. DTÖ'ne üyesi i ile birlikte Çin'in ihracat,n,n artaca , tahmin edilen sektörlerin ba ,nda tekstil ve konfeksiyon gelmektedir. Çin'in DTÖ'ne üyesi i ile Tekstil ve Konfeksiyon Anla mas,na ba l, olmas,, 2005 y,l,nda kotalar,n

¹¹ Tianlun J,an, Jeffrey D. Sachs, Andrew M. Warner, *Trends in Regional Inequality in China* NBER Working Paper , Now 5412, January 1997.

¹² Yao Shuj,e, Zhang Zongy,, *Regional Growth in China* í í , ss.167-186.

¹³ Jeffrey D. Sachs, Wing Thye Woo, "Understanding China's Economic Performance, *NBER Working Paper*, No. w5935, February,1997 .

¹⁴ Michael Musa, "Global Economic Prospects: Through the Fog of Uncertainty" *International Economics Policy Briefs*, Number PB03-2, April 2003, ss. 2.

¹⁵ Nicholas R. Lardy, "Race to the Brink" *Institute for International Economics*, Op-ed in *Business Review Weekly* (Australia), January 29, 2004.

¹⁶ Morris Goldstein, "China's Exchange Rate Regime" *Institute for International Economics*, Testimony before the Subcommittee on Domestic and International Monetary Policy, Trade and Technology Committee on Financial Services, US House of Representatives, Washington DC, October 1, 2003.

¹⁷ Nicholas R. Lardy, "Do China's Abusive Labor Practices Encourage Outsourcing and Drive Down American Wages?" *Testimony before the Senate Democratic Policy Committee Hearing*, March 29, 2004.

¹⁸ "Çin Halk í í

kaldırılması ve DTÖ üyelerine uygulanan tarifelerden yararlanmasında, dünya tekstil ve konfeksiyon pazarında daha yoğun bir rekabet yaşanmaktadır. Diğer yandan, Çin'in DTÖ'ye Katılması, Protokolü uyarınca, 2008 yılı sonuna kadar, Çin'den yapılan tekstil ve konfeksiyon ithalatındaki artışın pazarı bozucu bir etkisi olması durumunda ilgili ülkeler koruma önlemlerine başvurulabilecektir. Bu, Çin'e kota uygulamakta olan bütün ülkeler tarafından başvurulabilecek bir önlemdir. Bu önlemin, 2008 yılı sonuna kadar Çin, A.B.D. ve AB pazarlarında bir ölçüde kontrol altına alınabileceği beklenmektedir. 2005 yılında kotaların kalkması ile Çin'in, ABD pazarında %7.5 olan payının, 2010 yılında %15 seviyesine çıkartılabileceği tahmin edilmektedir.¹⁹

Çin kökenli konfeksiyon ürünlerinin büyük bölümü düşük ve orta kaliteli ürünlerden oluşmaktadır. Ancak son dönemde Çin hazır giyim sanayi, özellikle Hong Kong'daki üreticilerin girişim ve faaliyetleri sonrasında yüksek katma değerli ve kaliteli üretime yönelmektedir. Diğer yandan elyaf, iplik ve kumaş gibi sermaye yoğun nitelikteki tekstil ürünlerinde de Çin, eski ve fazla kapasitenin elden çıkarılarak ve üretimin modernleştirilmesi yoluyla tekstil sanayisini yeniden yapılandırma sürecine girmiştir.²⁰

DTÖ üyesi ülkeler açısından, Çin'in DTÖ'ne girmesi, Çin pazarının serbestleşmesi sonucu ortaya çıkacak yeni olanaklar açısından da önemlidir. DTÖ üyesi ülkelerin birçoğunun Çin'e zaten en çok kayırlan ülke prensibini uyguluyor olması, Çin ürünlerinin bu ülke pazarlarına kolayca girmesine imkan veriyordu. Ancak şimdi, sayıca ürün grubu için uygulanan kısıtlamalar bulunmaktaydı. Buna karşın Çin, kendi pazarına yabancı ürün ve hizmetlere karşı yüksek oranda korumakta olduğu gibi, DTÖ sonrasında beklenen serbestleşmenin, Çin tarafından verilen tavizlerden de kaynaklanacağı beklenmektedir. Bunun yanında Çin'in DTÖ üyesi inden başlıca beklentisi yabancı sermaye girişini arttırması, beklenen artışın, Çin'in DTÖ'ne üye olması nedeniyle, uluslararası ticaretle ilgili alanlarda çeşitli politikalarla desteklenmesi, beklenmektedir. Söz konusu destekler; Tarifelerde önemli indirimler yapılması, tarifelerin düşürülmesi, engellerin kaldırılması, hizmet sektörünü yabancılarla açması, fikri mülkiyet haklarının korunması, konusunda DTÖ kurallarına uyulması, ve tarım ürünleri ticaretinde engellerin kaldırılması yönündedir.

¹⁹ Özden Çatalbaşı, "Çin'in DTÖ Üyeli inin Çin Ekonomisi, Dünya Ticareti ve Türkiye Ekonomisi Üzerinde Muhtemel Etkileri", *GEME*, Ocak-Nisan 2001, ss.24-29.

²⁰ www.foreigntrade.gov.tr

DTÖ'ne üyesi in, Çin'in d, ekonomik ilikilerine istikrar kazandırmış,, daha hızlı bir ekonomik reform sağlamas, ve ekonomik büyümeyi artırmış, beklenmektedir. Bunun yanında, Çinli üreticiler liberalleşen iç pazarda, yabancı firmaların rekabetiyle de karşılaşacaklardır.²¹ Serbest ticaretle birlikte bazı Latin Amerika ve Afrika ülkeleri Çin'in artan orandaki tarımsal hammadde ihracatından yararlanacaklardır. Emek yoğun ürünlerdeki bazı rakipleri ise Asya'nın yeni endüstrileşen ekonomileri, ASEAN ve Latin Amerika'nın bazı ülkeleri olacaktır.²²

2. Türkiye'de Tekstil ve Konfeksiyon Sektöründeki Gelişmeler

Emek yoğun bir sektör olması nedeniyle gelişmekte olan ülkeler için önemli olan tekstil ve konfeksiyon sektörü, Türkiye'nin kalkınmasında da rol oynamıştır. Türkiye'de tekstil sektöründeki gelişme, 1923-35 döneminde kamu kurumları yoluyla gerçekleştirilmiştir. 1923 yılında düzenlenen İzmir İktisat Kongresinde alınan kararlar doğrultusunda, Türk tekstil sanayinin gelişmesi teşviklenmeye başlanmıştır. 1930'lu yıllarda Sümerbank yoluyla Türkiye'nin çeşitli illerinde kurulan tekstil fabrikaları ile yine kamu kesiminin önderliğinde faaliyetlere devam edilmiştir. 1950'li yıllardan sonra uygulanan teşviklerin etkisiyle, özel sektör de bu faaliyetlerdeki yerini almaya başlamıştır. Planlı dönem boyunca da sektörün gelişmesi önemi devam etmiş, alınan tedbirler sonucu gerek yünli gerekse pamuklu dokuma sanayi ile konfeksiyonunda hızlı gelişmeler yaşanmıştır.

Tekstil (özellikle iplik-kumaş) ihracatı, 1980'lerin ilk yarısında büyük oranda artmış, AB ülkelerinin birliği nedeniyle ithalatta, 1984 yılında Türkiye % 5.9 ile dördüncü sıraya yükselmiştir. Devam eden dönemde tekstil ihracatının durgunluğa girmesi ile bu oran 1993 yılında % 6'da kalmıştır. Konfeksiyon ürünleri ihracatında ise, Türkiye'nin 1980'li yıllar boyunca yükseliş trendi devam etmiştir. AB'nin birliği nedeniyle diğer ülkelerden yapılmış ithalat içerisinde Türkiye, 1989 yılında % 10.5 ile ikinci sırada yer almaktadır. Gümrük Birliği öncesinde, karlı ve yüksek düzeylere ulaşılmış, 1995 ile sonrasında tekstil ve konfeksiyon sektöründe yeni işletmeler tarafından kapasite yaratılmasına yönelik büyük yatırımlar gerçekleştirilmiştir. Türkiye 1995-98 döneminde, dünyada en fazla tekstil makinesi satılan ülkeler arasında sıralarda yer almıştır. 1995 yılında üst seviyelere çıkan karlı ve, 1996'dan sonra gerilemeye

²¹ www.foreigntrade.gov.tr

²² The Impact of China's Accession WTO on the Exports of Developing Countries, UNCTAD/OSG/DP/160 (www.unctad.org)

ba lad, , görülmektedir. 1998 ve 1999 y,llar,nda ise, ekonomik kriz ve bavul ticaretinin azalması, nedeniyle piyasada önemli oranda daralma ya anm, t,r.²³ Tekstil ve konfeksiyon sektörünün 2000 y,l, ihracat performans, incelendi inde, tekstil ihracat,nda % 1,1 oran,nda art, , konfeksiyon ihracat,nda ise % 1,2 oran,nda azal, oldu u görülmektedir. Sektördeki ihracat % 0.6 oran,nda gerilemi tir.²⁴

Türkiye'nin dünyadaki önemli pamuk üreticilerinden biri olması, konfeksiyon sektörünün gelişiminde önemli bir rol oynam, t,r. Üretilen konfeksiyon ürünlerinin büyük bir kısm, pamuklu ürünlerden oluşmaktadır. Türkiye dünya pamuk üretiminde yedinci, dünya pamuk tüketiminde ise 6. sıradadır. Konfeksiyon sektörü GSMH, istihdam ve ihracat art, n, s,ama aç,s,ndan Türkiye'nin en önemli sektörlerindedir.

Türkiye konfeksiyon sektöründe dünyanın yedinci büyük ihracatç,s, konumundadır. Türk konfeksiyon sektörü esnek üretim yap,s,na sahip olup, de i en moda e ilimlerine kolayca uyum sağlayabilmektedir. Sektördeki üreticilerin büyük ço unlu u küçük ve orta ölçekli işletmelerden oluşmaktadır. Bunun yanı,nda önemli oranda büyük ölçekli işletme de bulunmaktadır. Türkiye'de tekstil ve konfeksiyon sanayi yat,r,mlar, özellikle 1990'dan sonra büyük oranda art, göstermiştir. Bu art, son y,llarda yaşanan krizlere rağmen hem ihracatta hem de yat,r,mlarda devam etmiştir.²⁵ 1997 y,l,nda yaşanan Asya krizi ve hemen sonrasında ortaya çıkan Rusya krizi, Türk tekstil ve konfeksiyon sanayini de etkilemiştir. Sektörde yoğun rekabet, kaliteli, verimli ve düşük maliyetle üretim ön plana geçmiştir.

Bu kapsamda sektörün sorunları, n,ba ,nda, verimliliğe oranla yüksek işletme maliyetleri, pahal, enerji ve hammadde kullan,m,, marka oluşturamamak, ihracat,n önündeki bürokratik engeller ve Ar-Ge eksikliği gelmektedir.²⁶ Sahip olduğu bazı avantajlar arasında ise hızlı, teslimat ve hedef pazarlara olan yak,nlık sayılabilir. Sektörün önemli bir özelliği de özellikle Avrupa'da uygulanmaya başlan çevre ve sağlıkla ilgili düzenlemelere uyum sağlam, olmasıdır. Bu amaçla Azo boyar

²³ Sekizinci Beş Y,llık Kalk,nma Plan,...

²⁴ Türkiye Hazır Giyim ve Tekstil Sanayi 2000 Y.l, Değerlendirmesi (özet rapor-başlıca saptamalar), *Türkiye Giyim Sanayicileri Derneği* 2000, (www.tbmb.gov.tr/komisyon/tekstil/gelen6htm)

²⁵ GEME, www.igeme.org.tr

²⁶ Sektörel Durum Analizi-Sorunlar ve Çözüm Önerileri 2001-II, No: 3, Yayın No: T/2002-05/320, *TÜS AD*, Mayıs 2002. (www.tus.ad.org.tr)

maddelerin, 1 Mart 1995'ten itibaren Türkiye'de üretimi, kullanımı, ve ithali yasaklanmıştır.²⁷

3. Çin'in DTÖ'ne Katılması ile Türkiye'nin AB ve ABD Pazarındaki Durumu

3.a. AB Pazarı,

Tekstil ve konfeksiyon sektörü Avrupa Birliği ülkelerinin dış ticaret rakamları içerisinde önemli yer tutmaktadır. 2000 yılında toplam ithalatın % 8.8'i (tekstil % 2.8, konfeksiyon % 6) ve toplam ihracatın % 4.9'u (tekstil % 3,1 ve konfeksiyon % 1,8) bu sektörler tarafından gerçekleştirilmiştir. Diğer yandan, AB tekstil ve konfeksiyon sektörünün son yıllarda küçülme ve yeniden yapılanma sürecine girdiği de gözlenmektedir. Söz konusu süreç içerisindeki sektörün gerçekleştirdiği artış ve satış, istihdam azalmaktadır. Buna karşın, katma değerli yüksek kaliteli ve markalı ürünler ile teknik tekstil olarak ifade edilen mamullerin üretiminde yoğunlaşma dikkat çekmektedir. Son yıllarda AB'de teknik tekstil ile kaliteli ve markalı ürünler haricindeki üretimin, gücü maliyetinin daha düşük olduğu ülkelere kayması gözlenmektedir.²⁸

Türkiye'nin hazır giyim ihracatının % 83'ünü (DTÖ verilerine göre) AB'ye yapmaktadır. 1996 yılında imzalanan Gümrük Birliği Antlaşması'nın Türkiye'nin AB'ye olan ihracatındaki rolü olmuştur.²⁹ Türkiye tekstil ve konfeksiyon ürünleri ihracatında AB ülkelerini geleneksel pazar olarak ifade etmektedir. Türkiye'nin en fazla tekstil ürünü ihraç ettiği ilk beş ülkeden (Almanya, ABD, İngiltere, Japonya ve Fransa) dördü AB üyesidir. Diğer yandan 2000 yılı itibarıyla AB'ye yönelik tekstil ürünleri ihracatında Gümrük Birliği öncesine oranla % 32 oranında, konfeksiyon ürünleri ihracatında ise % 19 oranında artış görülmektedir.³⁰

AB ülkeleri içinde 1998 ve 1999 yıllarında hazır giyim tedarikçileri arasında Çin birinci sırada Türkiye ise ikinci sırada yer almaktadır.³¹

AB'nin ithalatında da Çin'in artan derecede önemi vardır. Almanya bu sektörde Çin piyasasındaki en büyük tedarikçi ülkedir. AB'nin

²⁷ GEME, www.igeme.org.tr

²⁸ www.igeme.gov.tr

²⁹ www.igeme.gov.tr

³⁰ www.turkishtrade.org.tr

³¹ Türkiye Hazır Giyim ve Tekstil Sanayi...

*Çin'in Dünya Ticaret Örgütüne Üyesi İnin Türkiye'nin Tekstil ve 70
Konfeksiyonı*

İhracat, n, n be te ikisi bu ülke taraf,ndan Çin'e yapılmaktadır. Almanya, talya, İngiltere, Fransa ve Hollanda izlemektedir.³² Hazır giyim alanında Türkiye'nin en önemli rakipleri arasında, düşük ihracat fiyatlarına sahip uzakdoğu ülkeleri ve özellikle de Çin gelmektedir.

Çin'in AB'ye ihrac ettiği mallar arasında daha çok üretimde kullanılan girdiler ve yarı mamuller bulunmaktadır. Özellikle tekstil ürünlerinin ihracatı, Çin'in AB ile ilişkilerinde önemli yer tutmaktadır. Bu alanda en yakın takipçisi de Türkiye'dir. AB her ne kadar Çin ile yakın ekonomik ilişkiler kurmak istese de uygulamada tarife engelleri ve anti-dumping yasaları uygulanmaktadır.³³ 1970'lerde, Çin'in ikinci büyük ticaret ortağı olan AB, 1990'larda ABD'nin ardından üçüncülüğe gerilemiştir. Çin halen önemli bir ortağı olan AB'nin bu rolü önceki döneme göre azalmaktadır. Buna karşın AB ülkeleri, Çin'in daha fazla dış ticarete açılması halinde gelecekte büyük ekonomik potansiyele sahip olacağını ifade etmektedir.³⁴ Çin'in en önemli pazarı olan AB'ye uzaklaşması ve 2005 yılına kadar bu pazarda kotaya tabi olması, Türkiye için bir avantajdır. 2005 yılından sonra kotaların kalkmasıyla dünya pazarlarında daha yoğun bir rekabetin yaşanması da beklenmektedir. Bu nedenle, Türkiye'nin kalite, teknolojik altyapı ve tasarım alanlarında üstünlük sağlayarak gelecekte oluşacak güçlü rekabet ortamına imdiden hazırlıklı olması gerekmektedir.

Dünyada ve özellikle gelişmiş ülkelerde çevre, kalite, sağlık, v.b. alanlarda çeşitli düzenlemelere gidilmektedir. Bu amaçla Türk hazır giyim sanayicileri sektörle ilgili tüm gelişmeleri yakından takip etmekte olup, kalite, çevre, yönetim belgelerine ve ekolojik ürün etiketlerine sahip bulunmaktadır. AB ile Türkiye arasında 1996 yılı başında gerçekleştirilen Gümrük Birliği sonucunda, tüm gümrük vergileri ve efektif vergilerin kaldırılması ile hazır giyim ithalatı artmış, göstermiştir. 1995 yılından sonra sürekli artmış, kaydeden hazır giyim ithalatı, 1999 yılında düştüğü göstermiş olması, karşın 2000 yılında tekrar artmış ve % 30 artışla 230 milyon dolara ulaşmıştır. Türkiye'nin hazır

³² Chinese Statistics Yearbook, 1996.

³³ Xiaoling HU, Watkins D., "The Evolution of Trade Relationships Between China and EU since the 1980s" *Business Review*, Volume 99, Number 3, 1999, ss.154-161.

³⁴ David Floyd, "The Hanging Over of Hong Kong to China: Implications for European Business" *European Business Review*, Volume 98, Number 3, 1998, ss.168-171.

71 Çin'in Dünya Ticaret Örgütüne Üyesi İnin Türkiye'nin Tekstil ve Konfeksiyon

giyim ithalat,n, gerçekte tirdi i ülkeler aras,nda; talya, Fransa, Almanya, ngiltere, A.B.D. ve Çin bulunmaktad,r.³⁵

3.b. ABD Pazar,

ABD, dünyanın, en büyük tekstil sanayilerinden birine sahiptir. Son on y,ll,k süreç içerisinde firmalar, yo un teknoloji yat,r,mlar, gerçekte tirerek üretim ve kapasiteyi artt,rarak yeniden yap,lanmaktad,r. NAFTA anla mas,n,n 1994 y,l,nda yürürlü e girmesinin ard,ndan, ABD'nin Meksika ve Kanada'dan ithalat, geleneksel tedarikçiler aleyhine bir art, göstermi tir. Bu iki ülke, ABD'nin ba l,ca tedarikçileri durumuna gelmi tir. ABD'nin tekstil ve konfeksiyon ithalat,nda Çin, Meksika ve Kanada'n,n ard,ndan üçüncü s,rada yer alm, t,r. 1999 ve 2000 y,llar,nda, ABD'nin tekstil ve konfeksiyon ithalat, içerisinde, Çin'in pay, 8.4 ve 9.2 milyar Dolar ile % 12 düzeyinde gerçekte irken, ayn, dönemde Türkiye'nin ihracat, 1.1 ve 1.4 milyar dolar seviyesinde olmu tur.³⁶ Bugün belki de ABD ve Çin dünyanın, iki büyük ekonomisi olarak tan,mlanabilir. ki ülke aras,ndaki ili ki dünya ekonomisinin gelece inde önemli rol oynayacakt,r. Bu ülkelerin ili kisinde dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta da Çin'in reformlar,n, henüz tamamlayamam, , hala merkezi planlama ile yönetiliyor olmas,d,r. kinci bir önemli nokta ise Çin'in oldukça büyük bir ekonomik potansiyele ve insan gücüne sahip olmas,d,r. Bu derece dünyada söz sahibi olmas,, uluslararası, ekonomiyi sars,c, potansiyele sahip oldu unu da göstermektedir. Örne in Meksika krizi ya da benzer bir krizin, Çin'i oldu u kadar bütün dünyay, da derinden etkileyebilece i unutulmamal,d,r.³⁷

AB pazar,na oranla Türkiye, ABD pazar,nda Çin ile rekabette daha zay,ft,r. Çin'in bu pazarda Türkiye'ye göre etkinli i fazlad,r. Çin'in DTÖ'ne kat,l,m, sonras,nda ABD'nin bu ülkeye yönelik kotalar, kald,rd, , ölçüde, Çin'in pazar pay,n, art,rmas, ve Türkiye gibi herhangi bir tercihlili düzenlemeden yararlanmayan tedarikçi ülkelerin pazar paylar,nda da Çin'e oranla gerilemesi beklenmektedir.³⁸

4. Türkiye'nin Tekstil ve Konfeksiyon Sektöründeki SWOT Analizi

³⁵ www.igeme.org.tr

³⁶ www.igeme.org.tr

³⁷ Marcus, -US-China Economici a 1996.

³⁸ www.dtm.gov.tr

Dünya'nın herhangi bir yerinde ortaya çıkan teknolojik gelişmeler bir bölgedeki teknolojiyi bir anda verimsiz duruma getirebilmektedir. Bunun yanında herhangi bir ülkede yaşanan ekonomik ve siyasi olaylar diğer ülkeleri de etkilemektedir. Gelişim ve haberleşme teknolojilerinin etkisi dünyayı, artık tek bir pazar haline getirmektedir. Uluslararası ticaretin artmasıyla, dünyanın pek çok ülkesi birbiri ile rakip pozisyonuna gelmektedir.³⁹ Ülkeler arasındaki artan rekabet, mevcut durumu ve geleceğe yönelik beklentileri iyi analiz edebilen ülkelere uluslararası alanda üstünlükler sağlamaktadır. SWOT analizi yöntemi de karar almada, pozisyonunda olanlar için mevcut durumu analiz eden ve geleceğe ait bir bakış açısı, kazandıran önemli tekniklerden biridir.

SWOT analizi bir durum analizidir. Ülkenin, bir işletmenin ya da bir ilin; insan, teknoloji, pazar, finansman ve yönetim anlayışı, açısından kuvvetli ya da zayıf yönlerini belirler. Bu unsurlara dayanarak da geleceğe yönelik fırsat ve tehlikeler saptanarak durum analizi yapılır.⁴⁰

SWOT analizi kavramı; güçlü yönler (strength), zayıf yönler (weaknesses), fırsatlar (opportunities) ve tehditler (threats) kelimelerinin baş harflerinden oluşmaktadır. Benzer bir tanımlama ile SWOT analizi şu şekilde ifade edilebilir: Herhangi bir kuruluşun ya da oluşumun gelecekteki amaçları, gerçekleştirebileceği için, stratejik amaçları, tanımlamaya ve uygulanmasına, sağlamaya yönelik bir çalışmadır. SWOT analizi yoluyla, dünyadaki gelişmeler dikkate alınarak içinde bulunulan ve gelecekteki durumu etkileyebilecek fırsat ve tehditler belirlenmektedir. Ayrıca, başarıya ulaşabilmek ve bunu sürdürebilmek için mevcut pozisyonundaki güçlü ve zayıf yönler ortaya konulmaktadır. Böylece SWOT analizi yoluyla, pazar yapısının analiz edilmesine olanak sağlanmaktadır.

SWOT analizinin yardımı ile, kararda bulunulan konumunda bulunanları konulardaki yetkilerini de arttırmak olurlar:⁴¹

- Geleceği çok boyutlu olarak değerlendirilebilmek
- Kurumsal amaç ve hedefleri gerçekleştirebilecek stratejileri geliştirmek
- Yeni alternatifler bulmak
- Daha etkili planlar hazırlamak

³⁹Ömer Dinçer, Stratejik Yönetim ve İşletme Politikası, Beta basım yayıncılık, İstanbul, 1998, ss. 175.

⁴⁰Hakkı, Döner, Ali Akdemir, Stratejik Planlama, Isparta, 1994, ss. 21.

⁴¹www.mpm.org.tr/Danismanlik/dnstr05.htm

73 Çin'in Dünya Ticaret Örgütüne Üyesi İnin Türkiye'nin Tekstil ve Konfeksiyon

- Mevcut durumu daha iyi tanımlamak
- Hızlı karar alabilmek
- Zamanında bilgi sahibi olmak
- Riskleri tanımlamak, bulmak

Yurt içinde ve dışarıda artan rekabetin yoğunluğu ile dışarıda çevredeki değişimler, Türkiye'de de bu tip stratejik planlama tekniklerinin uygulanmasını zorunlu duruma getirmektedir.⁴² Yukarıda belirtilenler, Türkiye'nin tekstil ve konfeksiyon sektöründe sahip olduğu güçlü-zayıf yönleri, fırsat ve tehlikeleri belirlenerek SWOT analizi yapılmaktadır.

Güçlü

- Esnek üretim yapısı,
- Hızlı teslimat
- Görece fazla ürün çeşitliliği
- Etkimli yönetici
- Sektörle ilgili bilgi birikimi

Zayıf

- Güçsüz sermaye yapısı,
- AB ve ABD dışındaki ülkelere oranla i gücü maliyetinin yüksek olması,
- İ gücü verimliliğinin düşük olması,
- Markalaşmamak
- Yeni pazarlama tekniklerinin kullanılmaması,
- Finansman sıkıntısı,
- Nitelikli eleman gereksinimi

Fırsat

- Çevre ve sağlıkla ilgili AB düzenlemelerine uyum
- Pazara yakınlık
- Haberleşme ve ulaşım altyapıları,
- Yerli pamuk üretimi
- AB ve ABD'ye oranla i gücü maliyetinin düşük olması,

⁴² Yurdakul Alpay, Bütçeden Stratejik Yönetimle Planlama, Cem Yayınları, İstanbul, 1990, ss. 160.

Tehlike

- Yüksek faiz
- Yüksek vergi ve sigorta primi
- Görece haberleşme ulaşımları ve enerjinin pahalı olması,
- Elektronik ticaretin yetersizliği
- Bürokratik engeller
- Fizibilite çalışmaları, dayanmayan yatırımlar
- Elektrik kalitesinin düşük olması
- Sigortasız dışı çalışmaları, haksız rekabet
- Asya kökenli boyama maddelerinin Türkiye'ye girişi
- Teknolojilerin azalması,
- Uzakdoğu ve Rusya krizleri
- Avrupa'daki durgunluk
- Türkiye'de yaşanan ekonomik ve siyasi belirsizlik
- Yüksek enflasyon ortamının yarattığı belirsizlik
- Pazarın daralması, ve talebin yetersiz olması,

Yukarıda Türkiye'nin avantaj, olarak ifade edilen unsurların önümüzdeki dönemde avantaj olmaktan çok, kabileceki tehlikesi dikkate alınmalıdır. Örneğin: Coğrafi konum açısından değerlendirildiğinde, öncelikle eski Doğu Bloku ülkelerinin Batı, Avrupa pazarına Türkiye'ye oranla daha yakın olması, rekabeti arttırmaktadır. ABD pazarında ise, Meksika, Karayip ülkeleri, Orta-Güney Amerika ülkeleri, Çin ve Asya ülkelerine oranla, coğrafi konum açısından Türkiye dezavantajlıdır. Türkiye'nin, ihracat yaptığı, üçüncü büyük pazar olan Japonya da ise, Asya ülkeleri ve Çin'e göre yine dezavantajlı, olduğu görülmektedir. Dış ticaret maliyetleri, Asya ve Doğu Avrupa ülkelerine oranla Türkiye'de daha yüksektir. Ayrıca, dış ticaret gücünü verimliliğinin düşük olması, da Türkiye'nin önemli sorunlarından,dir.⁴³

Pamuk üretimi açısından, Türkiye dünyada 6. sıradaki, ülke konumundadır. Tekstil sanayi için hammadde niteliği itibarıyla, yan elle toplanmış, roller-gin, çirç,rlanmış, temiz Ege ve Akdeniz pamuğu son derece önemlidir. Ancak bu cins pamuğun fark gözetilmeden diğer pamuklarla aynı, fiyata alınması,, Ege ve Akdeniz'deki pamuk üretimini azaltmış, tır. Sonuç olarak, yukarıda belirtilen üç önemli rekabet unsurunun sağlanması,, avantaj gittikçe azalmaktadır. Bunların yerine:Yüksek kalite, üstün teknoloji, hızlı, servis, dinamik yapı,, üretim esnekliği, yüksek verimlilik, AR-GE

⁴³ Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı...

birikimi ve özgün ürün geli tirme gibi yeni rekabet üstünlükleri kazan,lmak zorundadır.

5. Öneriler

Türkiye tekstil ve konfeksiyon sektöründe rakiplerine oranla daha fazla bilgi birikimine ve al,c,n,n iste ini yerine getirebilme gücüne sahiptir. Ancak yak,n bir gelecekte yo unla mas, beklenen rekabet ortam,na uyum sa layabilmek için tasar,m yapabilen, moda olu turan ve bunu ucuza üreterek pazarlayabilen bir ülke konumuna gelmesi gerekir.

-Tekstil sektörünün geli mesinde, özellikle pamuk üretiminin yurt içinde yap,l,yor olmas, avantajdır. Ancak üretilen pamu un daha kaliteli ve verimli olmas, te vik edilmelidir. Bunun yan,nda ekolojik pamuk üretimi desteklenmelidir.

- Boya ve benzer maddelerin yurt d, ,ndan al,m,n,n azalt,lmaz, için AR-GE faaliyetleri desteklenmelidir. Boya ve bask,da kaliteyi artt,ran ve maliyeti azaltan üretim biçimleri te vik edilmelidir.

-Fizibilite etüdüne dayanan,yat,r,mlar desteklenmelidir.

-Sektörde çal, an insan kayna ,n,n kalitesini artt,rmak amac,yla verilecek e itim ayr,ca önemlidir. Üniversite ve meslek liselerinde sektörün ihtiyac, olan niteliklere sahip yarat,c, ve yeni teknolojileri uygulayabilen nitelikte elman yeti tirilmelidir.

-Moda, tasar,m ve pazarlama faaliyetleri sektördeki katma de erin büyük bir bölümünü olu turmaktadır. Bu amaçla stanbul, zmir gibi büyük ehirlerin moda merkezi durumuna getirilmesi, üretimin ise daha çok Anadolu'da yap,lmaz, yerindedir.⁴⁴

-Türkiye ürün farklı,la t,rmaz, yan,nda pazar çe itlendirmesine de yönelmek zorundadır. Bu amaçla yeni pazarlara yönelim te vik edilmelidir.

-Kaliteyi artt,r,c,, tasarruf sa lay,c, ve çevreyi koruyucu yat,r,mlar yap,lmaz, kaç,n,lmazdır.

- Özellikle pamuklu sektörde modernizasyon yat,r,mlar, te vik edilmelidir.

-Enerji maliyeti (özellikle de elektrik enerjisi) Türkiye'de pek çok geli mi ülkeye oranla daha yüksektir. Enerji ve girdi maliyetlerinin daha uygun fiyata indirilmesi, kaliteli ve ucuz enerji sa lanabilmesi için gerekli yat,r,mlar desteklenmelidir.

⁴⁴ Sekizinci Be Y,ilk Kalk,nma Plan,...

-Türkiye'de KOB özelli ine sahip makine imalatç,s, firmalar mevcuttur. Bu firmalar,n fiyatlar, rekabet edebilme özelli ine sahip iken, kalite konusunda sorunlar, vard,r. Bunlar,n rekabet edebilirli ini artt,rabilmek amac,yla, AR-GE departman,na sahip KOB ðerin desteklenmesi gereklidir. Sektörün modernizasyon ve yenileme yat,r,mlar, için uzun vadeli ve dü ük faizli kredi sa lanmal,d,r. ⁴⁵

-Türkiye'nin dü ük fiyat nedeniyle sat, üstünlü üne sahip oldu u s,radan mallar,n rekabet gücü önümüzdeki dönemde ortadan kalkacaktır. Bu nedenle katma de eri yüksek, kaliteli, özgün tasar,ma sahip tekstil ve konfeksiyon ürünlerinin üretimi yan,nda yeni ürünlere yönelik yat,r,mlar da desteklenmelidir. Özellikle AB ülkelerince son y,llarda üzerinde a ,rl,kla durulan teknik tekstil konusunda AR-GE çal, malar,na a ,rl,k verilmelidir.

-Konfeksiyon sektöründe yerli tekstil ürünlerinin kullan,lmas, te vik edilmelidir.

-Tekstil ve konfeksiyon sanayi tamamen mü teri odaklı, bir sektördür. Tekstil ve konfeksiyon sanayi için yap,lmas, gereken talebe uygun üretimin gerçekleştirilebilmesidir. Bunun yan,nda rekabet üstünlü ü sa layabilmek için i letmelerin talebi olan ürünü, do ru zamanda (ürünün tüketiciye ula ma h,z,), do ru biçimde (yeni ürün tasar,m, ve çe itlili i ile), mü teri memnuniyetine uygun kalitede, çevreye zarar vermeden, do ru miktarda ve en az maliyetle üretmeleri gereklidir. ⁴⁶

-Ücret aç,s,ndan rekabet olanaklar, incelendi inde, Türkiye'deki i çilik ücretlerinin, Güneydo u Asya'daki tekstil üreticisi ülkelerin üzerinde; Bat, Avrupa ülkeleri, Japonya ve ABD'deki ücretlerin ise alt,nda oldu u görülür. Bu nedenle Türkiye'nin, i gücü ücretleri konusunda Çin ba ta olmak üzere Asya ülkeleri ile rekabet olana , dü üktür. Ancak Türkiye'de i gücü konusunda kar ,la ,lan sorunlardan belki de en önemlisi, i gücü verimlili inin dü ük olmas,d,r. Verimlili in artt,r,lmas, için, sadece modern teknoloji ile üretim yapan makineler kullan,lmas, yeterli de ildir. Üretim art, ,nda motivasyon sa layan çal, malar,n da yürütülmesi gerekmektedir. Bu amaçla, hizmet içi e itimler düzenlemek, performans dayal, ücret politikas, uygulamak, yeni yönetim ve organizasyon teorilerini takip etmek ve toplam kalite yönetimi yakla ,m,n, i letmelerde yerle tirmek önem ta ,maktad,r.

⁴⁵ Sekizinci Be Y,ll,k Kalk,nma Plan,...

⁴⁶ Sekizinci Be Y,ll,k Kalk,nma Plan,...

77 Çin'in Dünya Ticaret Örgütüne Üyesi İnin Türkiye'nin Tekstil ve Konfeksiyon

- Rekabet gücü aç,s,ndan, özellikle i gücü niteli inin yükseltilmesi gerekmektedir. Konfeksiyon sektöründe tasar,m ön plana ç,kt, , için, çal,anlar,n CAD/CAM a ,rl,kl, üretim yapabilen ve tasar,m geli tirebilen, yarat,c, ki iler olmas, gerekir. Geli mi ülkelerle rekabet edebilmek için yüksek katma de er yaratan ürünler üreten, bilgi teknolojilerini izleyen ve bu teknolojilerin yaratt, , olanaklar, sektöre aktarabilen nitelikli elemanlara ihtiyaç vard,r.⁴⁷

- nsan kaynaklar,n,n geli tirilmesi amac,yla giri imcilere yönelik e itim ve bilgilendirme çal,malar, yürütülmelidir. Yurt içi ve yurt d, , ortakl,klarla bilgi ve teknoloji aktar,m, sa lanmal,d,r. Yeni ürünler ve yeni pazarlar geli tirmek amac,yla d, pazarlardaki geli meler yak,ndan izlenmelidir. Marka ve koleksiyon olu turulmas, için çal, lmal,, ürün çe itlendirilmesi ve esnek üretim ön planda tutulmal,d,r.

-Kalite konusuna önem verilmeli, Türk Mal, imaj,n,n zedelenmemesi için denetim mekanizmas, olu turulmal,d,r. D, tan,t,ma a ,rl,k verilmeli, reklam, fuarlara kat,l,m, yabanc, ülkelerde ma aza ve sat, zinciri kurma, ortakla a showroom açma gibi konularda i birli ine gidilmelidir. Perakendeci ve toptanc,lar aras,ndaki ba güçlendirilmelidir. Rakiplerin uygulad,klar, teknolojiler ve geli tirdikleri ürünler takip edilerek, rekabet gücünün devam etmesi sa lanmal,d,r. Kalite ve standartlar yönünden uluslararası, uygulamalar izlenmeli ve rekabet gücünün korunmas, sa lanmal,d,r.⁴⁸

SONUÇ

Son on y,ll,k süreç içerisinde, Çin'in mal ve hizmet ticareti dünya ortalamas,n,n iki kat, h,zla büyü mü tür. Çin'in büyük oranda emek yo un ürünlere dayal, olan ihracat,, dünya ihracat,n,n % 40'ini olu turmaktadır. Çin uluslararası, ihracatta dü ük i çilik ücretleri nedeniyle avantaja sahiptir. UNCTAD'ın incelemesinde, Çin'in (haz,r giyim ve ayakkab, gibi) emek yo un baz, ürünlerde ve ileri teknoloji içeren sektörlerin montaj sürecindeki rekabet gücünün önümüzdeki dönemde de devam edece i ifade edilmektedir. Raporla ayr,ca, Çin'in ihracat, rekabetinden en çok etkilenecek ülkeler aras,nda, Do u Asya'daki yeni sanayile en ülkeler ile Meksika ve Türkiye gibi orta gelirli ülkeler gösterilmektedir. Di er yandan Çin'in DTÖ'ne girmesi

⁴⁷ Sekizinci Be Y,ll,k Kalk,nma Plan,...

⁴⁸ Sekizinci Be Y,ll,k Kalk,nma Plan,...

birçok sektörde yeni ticaret olanaklar, da yaratabilecektir. Çin'in ithalatındaki art, n, tekstil, elektrikli ve elektrikli olmayan makineler ile ta, t araçlar, gibi orta düzeyde teknoloji içeren ürünlerde gerçekleşmektedir. İthalatındaki art, tan ise en çok sanayile mi ülkeler ile, Do u Asya'daki yeni sanayile en ülkelerin yararlanaca, beklenmektedir.

Türkiye'nin uluslararası, alanda Çin ile tekstil ve konfeksiyon sektöründe özellikle fiyatlar yönünden rekabet edebilmesi güçtür. Bunun en önemli nedeni Çin'deki i çilik ücretlerinin pek çok ülkeye oranla son derece düşük olmasıdır. Türkiye özellikle Avrupa Birli ğindeki pazar payı, koruyabilmek için h, z, teslim, esnek üretim yap, s, gibi avantajlar, kullanmalıdır. Bunun yanında Türkiye e er, tekstil-konfeksiyon alan, nda tasarım yapan, koleksiyon yaratabilen ve kaliteli ürün üretebilen bir ülke olabilirse, gelecekte olu acak rekabet ortam, nda üstünlük sa layabilecektir.

Ayr, ca Türkiye'nin nihai ürün ekolojisine uygun üretim yapan bir ülke olması, da gelecekteki rekabet ortam, nda avantaj sa layacaktır. Çin'in DTÖ üyesi i ile birlikte Türkiye'nin de Çin'e kar, 1996 y, l, ndan itibaren uygulad, , kotalar 2005 y, l, na kadar kalkacaktır. Ancak günümüzde Çin'den ithal edilen tekstil ve konfeksiyon ürünlerinde kotalar, n dolmad, , dü ünülürse, söz konusu durumun Türkiye'nin Çin'den yap, lan ithalat, nda art, a yol açmayaca, belirtilebilir. AB ve ABD pazarlar, aç, s, ndan dü ünüldü ünde ise, rekabetin h, zla artaca, ortadadır. Di er yönden Çin'in daha liberal bir pazar haline gelmesi, bir çok ülke için oldu u gibi Türkiye için de ihracat olanaklar, yaratacaktır.⁴⁹ Ancak henüz dünya ekonomisi ile bütünle me sürecini tamamlayamam, olan Çin, yabanc, lar için girilmesi kolay olmayan pazar yap, s, na sahiptir. Pazara girmek isteyen yabanc, lar, n Çin'di ortaklarla i birli i yapmas, bir zorunluluktur. Çin pazar, n, n sahip oldu u alt yap, y, mü teri niteliklerini ve ticaret kurallar, n, yak, ndan izlenmelidir. Böylece, Çin'e ihraç edilen ürünlerin çe itlilik kazanması, ve Türk girişimcilerin Çin pazar, nda kal, c, olması sa lanabilir.⁵⁰

Çin'in ithal ettiği ürünler bak, ld, , nda, bunlar, n aras, nda Türkiye'nin de ihraç potansiyeline sahip oldu u, demir-çelik, otomotiv yan sanayi, in aat malzemeleri, ambalaj malzemeleri, buhar kazanlar, , elektrik malzemeleri ve g, da maddeleri gibi ürünler görülmektedir. Türkiye'nin bu ve benzer

⁴⁹ Özden Çatalba, *Çin'in DTÖ Üyesi İnin İ i*, s.24-29.

⁵⁰ www.igeme.org.tr

79 *Çin'in Dünya Ticaret Örgütüne Üyesi İnin Türkiye'nin Tekstil ve Konfeksiyonu*

ürünlerde Çin'e ihracat, arttırma yönünde girişimlerde bulunması gereklidir. Ayrıca, gümrük ve müteahhitlik hizmetleri gibi alanlar da Türk girişimcilerince Çin'e yatırım yapılabilecek alanlardandır.⁵¹

Dünya'nın önemli bir tekstil üreticisi ve ihracatçısı olan Çin'in DTÖ üyesi olması sonrasında, kısa vadede belirli ürünlerdeki ve uzun vadede tüm ürünlerdeki kotaların kaldırılmasıyla, Türkiye'nin AB ve ABD'ye yönelik tekstil ve konfeksiyon ihracatının olumsuz yönde etkilenmesi kaçınılmazdır. 2005 yılında tüm DTÖ üyelerine yönelik kotaların kalkması ile birlikte, dünya tekstil ticaretinde ortaya çıkacak serbestleşmenin yaratacağı rekabet ortamında, Türkiye önemli avantajlara sahip olduğu AB pazarında büyük bir rekabetle karşılaşacaktır. Çin başta olmak üzere, maliyeti çok düşük olan Uzak Doğu ülkelerinin düşük kaliteli ve ucuz ürünlerde sahip olduğu üstünlük dikkate alınarak, Türkiye'nin uluslararası piyasalarda tekstil ve konfeksiyon sektöründeki payının ve rekabet gücünün korunabilmesi için, sektörün yeniden yapılandırılması, bir zorunluluktur.

⁵¹ Özden Çatalbaşı, *Çin'in DTÖ Üyesi İnin İnançları*, s.24-29.